

**DIVADLO
PETRA
BEZRUČE
OSTRAVA**

nositel vyznamenání
Za zásluhy o výstavbu

GEORG BERNARD SHAW:

**ČERTOVO
KVÍTKO**

Čtvrtý zajíc pana Shawa.

G. B. Shaw, tento velký anglický dramatik, sedí vedle svého francouzského druha Rollanda stále pevně na trůně království moderního, novodobého dramatu. Oba vytvořili novou epochu divadla své doby. Oba chtěli v zásadě jedno a totéž: naučit diváka, zpohodlnělého laskávními fraškami bulvárního typu, myslet. Oba byli humanisté, rebelové, buřiči, kritiky své společnosti. Je však pochopitelné, že každý jinak. Je zákonitě, že každý šel svou vlastní cestou. Posměváček, ironik a kousavý humorista Shaw čeril poklidnou hladinu anglických vod tím, že na ní ostrým kamenem rozrážel usedliny a nánosy měšťáckého bahna. Rolland je trpělivě síť vybíral. Oběma šlo o čistou vodu.

X X X

Vykladači díla G. B. Shawa se jednoznačně shodují, že v komedii »Čertovo kvítko«, která zaujímá své čestné místo v Shawově cyklu her »pro puritány«, se snažil dramatik pronásledovat příliš mnoho zajíců najednou. Abychom byli přesní, tedy nejméně tři. Zpracovává zde motiv pokřivené, měšťácké morálky, která dovede vyústit až k honu na člověka, který se takovému morálce vymyká, dále motiv sentimentální a až ke kýčovitosti idealisované lásky a motiv sžíravé satiry na bezduchou, zaslepenou byrokracii anglických vojenských úřadů, úředníků a důstojníků. Tyto motivy jsou v »Čertově kvítku« čitelné. My jsme se však snažili pochopit, proč Shaw pronásleduje příliš mnoho zajíců najednou. Vždyt tato komedie není práce žádného začátečníka. Shaw má za sebou Domy pana Sartoria, Život paní Warrenové, Candidu, komedii Člověk nikdy neví, atd., které svědčí o jeho brilantní technice ve stavbě dramatu. Napadlo nás tedy, že honí zajíce tři, aby chytil toho čtvrtého.

X X X

Kdo je to Richard Dudgeon? Čertovo kvítko, fanfarón, člověk přímo až s renesanční chutí k životu, moudrý, statečný a přemýšlivý. A zásadový. Je tedy hrdina? Ale ne. Vůbec ne. Copak hrdinové mají zablácené boty, špinavé ruce, urážejí hrdinové každého na každém kroku? Je tedy černý nebo bílý? Černý i bílý. Zároveň. Šedivý však v žádném případě. Je černý i bílý, romantik a blázen, drzý i ušlechtilý, sprosták i poeta. Za svého boha si vybral ďábla. Asi proto, že Bůh se mu zdál příliš a jenom bílý. Tomuto náboženství je věrný. Nemíní se pravděpodobně Bohem zabývat jako s něčím, čemu se dá věřit. Převrácené hodnoty? Ne, to ne. Nikdy!

X X X

Jelikož Shaw nenáviděl všechno falešné, pokrytecké i hloupé a nikdy nezaváhal zbořit obrazy i představy, které čpěly pozlátkem neskutečnosti, stvořil svého Pekelníka Richarda Dudgeona, dobrého i špatného, černého i bílého. A ti tři zajíci mu k tomu posloužili. Chytil toho čtvrtého, Richarda, který ve chvíli své největší životní zkoušky obstál na výbornou. Dokázal, jak zdání klame. Pokořil všechny z nás, kteří suverénně vynášíme soudy o člověku, aniž bychom ho posuzovali podle činů ve chvílích nejtěžších zkoušek, nás, kteří chceme, aby byl jenom černý, nebo jenom bílý, nebo dokonce šedivý. Dokázal, že aktivní postoj člověka k životu a jeho hodnotám, se rodí ze sváru mezi dobrem a zlem. Dokázal, že každý z nás, ať je jakýkoliv, je schopen těch největších obětí.

Pokud ovšem je člověk ještě člověkem.

— er.

KLÍPKY

Slavná a krásná anglická herečka napsala Shawovi: »Dostala jsem cenu krásy v soutěži, tvrdí o mně, že jsem nejkrásnější ženou na světě. O Váš se říká, že jste nejduchaplnější muž tohoto věku. Moji přátelé mi radí, abyste se se mnou oženil. Z takového manželství by se musilo narodit dokonalé dítě.«

G. B. Shaw odpověděl: »Lituji, že nemohu přijmout Vaši lichotivou nabídku. Představte si, že by naše dítě zdědilo mou krásu a Váš rozum. Jaká by to byla zrůda!«

KLÍPKY

Osoby a jejich obsazení:

Antonín Anderson, presbyteriánský pastor JIŘÍ ZACH. Judita Andersonová, jeho žena JOHANA TESAROVÁ. Paní Dudgeonová RADVANA HAVELKOVÁ. Richard Dudgeon, její syn JAN FILIP. Kryštof Dudgeon, její syn JAROSLAV TĚŠITEL. Strýc Vilém Dudgeon LUDEK ELIÁŠ. Jeho žena MILADA ALBÍNOVÁ. Strýc Titus Dudgeon JAROSLAV FUKALA. Jeho žena ALENA TOMÁNKOVÁ. Essie VĚRA JANKŮ. Notář Hawkins JERONÝM HORÁK. Generál Burgyone MILAN SOVA. Major Swindon OTAKAR JANDA. Kaplan Brudenell VÁCLAV ROŠTLAPIL. Četař IVAN MISARĚ. Čtyři vojáci a dechová hudba

GEORG BERNARD SHAW
ČERTOVO KVÍTKO
Komédie o pěti obrazech
Přeložil Frank Tetauer
Režie: Josef Janík
Výprava: Otakar Schindler
Hudba: Jan Tomšíček

Představení řídí: Marta Bielecká
Text sleduje: Marta Veselá
Přestávka po 2. obraze

Premiéra 6. září 1974 v 19 hodin

KLÍPKY, KLÍPKY, KLÍPKY

Na začátku své divadelní kariéry, o premiéře hry Čokoládový hrdina, Shaw na konci vystoupil před oponu, jak je to v Anglii zvykem, a když se v bouři potlesku ozvalo osamocené syčení, Shaw s jistotou ostříleného řečníka se obrátil k překvapenému nespokojenci: »Zcela s vámi souhlasím, příteli, ale co zmůžeme my sami dva proti celému divadlu, které má na hru docela opačný názor?«

* * *

Shaw přišel pozdě na jakousi premiéru. Biletář ho uváděl do hlediště a opatrně upozorňoval:

»Tiše, prosím vás, tiše, abychom nerušili!«
»Copak to už všechno spí?« zeptal se šeptem Shaw.

* * *

Shaw byl pozván k boháči, který se mu chlubil svou novou vilou. Když provedl spisovatele domem, zavedl ho nakonec do pracovny a ukázal mu knihovnu: »Mistře, zde jsou moji nejlepší přátelé!«

Shaw vzal několik knih do ruky a spatřil, že nejsou rozřezány.

»Milý pane«, řekl s úsměvem, »to jsem rád, že nepatříte k lidem, kteří řezou do svých přátel.«

30. sezóna
Program Divadla Petra Bezruče v Ostravě
Umělecký ředitel Ladislav Knížátko
Sezóna 1974—1975

Dramaturg Ivan Talle, výtvarná spolupráce Otakar Schindler, fotografie František Krasl, vytiskly Moravské
tiskařské závody, n. p. Olomouc, provoz 22, Hollarova 14, Ostrava 1.
Veškerá práva k provozování tohoto díla zastupuje Dilia Praha.

Cena 1,80 Kčs.